

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 289075
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

06 Aralık 2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları, Bakanlığımıza geliş tarih-sayıları ile konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Liste (6 Adet- 6 Sayfa)

-Cevap Yazıları (41 Adet, 77 Sayfa)

7/14644 GK:11	7/3880 GK:19	7/8337 GK:101
7/14872 GK:11	7/11850 GK:142	7/19668 GK:29
7/14874 GK:11	7/7536 GK:84	7/19669 GK:29
7/14876 GK:11	7/15232 GK:11	7/19670 GK:29
7/19846 GK:31	7/15236 GK:11	7/20762 GK:37
7/21061 GK:43	7/18431 GK:14	7/20763 GK:37
7/21342 GK:47	7/18969 GK:21	7/21339 GK:47
7/1406 GK:11	7/18972 GK:21	7/19781 GK:29
7/10892 GK:127	7/19657 GK:29	7/20040 GK:31
7/20439 GK:36	7/19658 GK:29	7/19529 GK:28
7/11510 GK:135	7/20761 GK:37	7/19448 GK:25
7/20443 GK:36	7/21204 GK:46	7/19530 GK:28
7/11511 GK:135		7/19532 GK:28
7/20442 GK:36		7/20765 GK:37
7/12729 GK:145		
7/12730 GK:145		
7/1398 GK:11		

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/15232 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI**

SORULAR

2007 yılında, İzmir'in Gaziemir İlçesi Emrez Mahallesi, Sakarya Mevkiinde bulunan eski bir akü fabrikasında, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından yapılan ölçümler sonucunda, 70 dönümlük bir alanda gömülü olarak 200 tona yakın radyoaktif nükleer atık-bir nükleer reaktörden çıkan, yüksek derecede radyoaktif, yanmış yakıt elemanları olduğu tespit edilmiştir. TAEK'in 2007'de radyasyon tespiti yaptığı raporlara göre, radyasyon, fabrikanın nükleer santrallerde kullanılan nükleer çubukları eritmesiyle oluşmuştur. Bu maddelerin Türkiye'ye yasal olarak girişi bulunmamaktadır. 2015 yılında, miktarının 100 bin ton olduğu belirtilen radyoaktif atıkların üzerine bilim dışı bir uygulama ile toprak dökülmüştür. 2017 yılında atıkların kaldırılması ve rehabilitasyon için alınan ÇED olumlu kararına rağmen hala herhangi bir çalışma yapılmamış, 2012 yılında kamuoyunun gündemine oturan radyoaktif ve tehlikeli atıklar hala bölgeden kaldırılmamıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Gaziemir Kaymakamlığı, Gaziemir Belediyesi de durumdan haberdar olmalarına rağmen, Gaziemir'deki radyoaktif atıklara yıllardır çözüm bulunamamasına vatandaşlar ve sivil toplum kuruluşları haklı olarak tepki göstermektedirler. Bölgede yaşayan insanlar toprağın altında ve üstünde bulunan radyoaktif atıkların yanlarından geçtikleri için yıllardır sağlıkları büyük risk altındadır. Aynı zamanda Gaziemir'deki nükleer atıklar suyun, toprağın kirlenmesine, ekolojik yıkımlara ve canlıların yok olmasına neden olmaktadır. Anayasa'nın 56. Maddesi ile Herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı güvence altına alınmıştır. Türkiye'de çevreyi koruyan yasalara, taraf olunan uluslararası yasalara rağmen yıllardır bu sorunun sürmesi, gerekli girişimlerde bulunulmaması topluma ve doğaya karşı işlenen büyük bir suçtur.

Bu bağlamda;

1) Hükümetiniz tarafından 'Sıfır Atık' projesinin tüm Türkiye'de uygulanacağı söylenirken yıllardır İzmir'de bulunan nükleer atıklara neden çözüm bulunamamıştır? Ne zaman çözüm bulunacaktır? Bölge nükleer atıklardan nasıl temizlenecektir? Atıkların bertarafının maliyeti ne kadar hesaplanmıştır? Bu paranın finansmanı nasıl sağlanacaktır?

2) Nükleer tesisi olmayan bir ülkede nükleer atık bulunması, lisansı olmayan bir tesiste de atıkların toprağa gömülmesi topluma karşı işlenmiş bir suçtur. Gaziemir, Emrez ve Aktepe mahallesinde bulunan akü fabrikasına radyoaktif atıklar nereden, kimler tarafından getirilmiştir? Bakanlığınız tarafından Türkiye'ye girişi yasak olan bu atığın İzmir'de ortaya çıkmasına yönelik herhangi bir araştırma yapıldı mı?

3) Gaziemir'de bulunan eski akü fabrikasının bulunduğu alanda yeryüzü ve yer altında kaç ton atık tespit edilmiştir? Yeni ölçümler yapılmış mıdır? Bu atıkların, doğaya ve vatandaşlara verdiği zararlar tespit edilmiş midir? Zararların boyutları kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

4) Radyoaktif atığın bulunduğu alanda taşeron bir firmanın kazdığı çukurlar yağmurla birlikte su ile dolmakta, radyoaktif bulaşan sular, alanın da eğimli olmasından dolayı dereye akmaktadır. Dereye karışan bu suların havayı, toprağı ve suları kirlettiği bilinmektedir. Bakanlığınızın bu konuda yaptığı herhangi bir çalışma var mıdır? Sularda, atığın neden olduğu kirliliğin boyutu tespit edilmiş midir? Yakın bölgede yer alan su kaynaklarının radyoaktivite ölçümleri yapılmış mıdır?

5) Anayasa'nın 56. Maddesi ile Herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı güvence altına alınmıştır. Nükleer atığın neden olduğu suyun, toprağın kirlenmesine ekolojik denge bozulmasına ve canlıların yok olmasına karşı bakanlığınız ne gibi çalışmalar yapmaktadır? Bu konuda bir programınız var mıdır? Dünya'da Çernobil faciası gibi bir örnek olduğu hatırlatılırsa Bakanlığınız konuya kalıcı bir çözüm bulacak mıdır?

6) Bölgede, kanser ve çocuk düşürme vakalarının giderek arttığı iddia ediliyor. Sağlık Bakanlığı ile bu konuda işbirliğiniz var mıdır? Kamuoyu ile bölgenin sağlık verilerini paylaşmakta mıdır? Radyoaktif atıklara karşı bölge halkı bilgilendirilmiş midir?

7) Nükleer atıkların bertarafı için İzmir Büyükşehir Belediye, ilgili meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapacak mısınız?

8) Bölgede yaşayan vatandaşlar, nükleer atıkların bulunduğu arazinin satılarak, toplu konut yapılacağı iddiasında bulunmaktadır. Arazinin ne şekilde değerlendirileceği konusunda hükümetinizin ilgili firma ile planlaması var mıdır?

9) Nükleer atıkların olduğu eski fabrikanın sahipleri hakkında hükümetiniz tarafından hukuksal işlem yapılmış mıdır? Yapıldıysa para cezası dahil ceza almışlar mıdır? Eğer verildiyse para cezası tahsil edilmiş midir? Bakanlığınız davada taraf olmuş mudur? Halkın sağlığını ciddi anlamda tehdit eden firma hakkında yaptırımlar devreye sokulacak mıdır? Denetimler nasıl mümkün olacaktır?

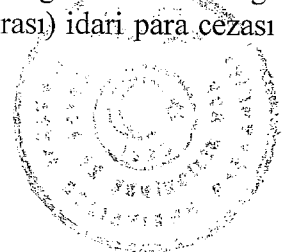
10) Bu olaya göz yuman ve yıllardır atıkları temizleme işini başlatmayan yetkililer hakkında adli ve idari soruşturma açılmış mıdır?

CEVAP

İzmir İli, Gaziemir İlçesinde, 1940 yılında (2000 yılında vefat eden) Hasan Yavaş tarafından kurulan ve işletilen Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş. 'de atık akümülatörden kurşun geri kazanımı ve kurşun hurdası da kullanılarak rafine edilmiş kurşun üretimi yapılmış ve işletme 2010 yılında faaliyetine son vermiştir. Yıldırım Mustafa IRVANA (Aslan Kurşun San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Eski Üyesi) tarafından İzmir Valiliğine verilen şikayet dilekçesinde, işletme arazisine cüruf gömüldüğü bildirilmiştir. 2007 yılında yapılan çalışmalar sonucunda şikayete konu atıkların arazi sahasına gömülü olduğu tespit edilmiş ve alınan numune sonuçlarına göre atığın niteliği tehlikeli olarak belirlenmiştir.

Söz konusu atıklar için Türk Ceza Kanununun 181 inci maddesine göre "çevreyi kasten kirlletmek" suçundan İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuş, "atığın yönetmelik hükümlerine aykırı bertaraf" edilmesi nedeniyle 321.000 TL. idari para cezası uygulanmıştır.

İş bu atıklarda; 2008 yılında radyoaktivite tespit edilmesi sonrasında, konuya ilişkin yetki ve sorumluluk Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'na geçmiştir. Fabrika sahasında TAEK tarafından 12-15/10/2010 tarihlerinde inceleme yapıldığı, radyoaktif kaynak olarak Europium 152 tespit edildiği bildirilmiştir. Fabrika sahasının Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş. tarafından (TAEK talimatı doğrultusunda) 10.200 (on bin iki yüz) ton toprakla örtülmesi sağlanmıştır. Ayrıca, sahada depolanan atıkların yer altı suyunda ve toprakta neden olduğu ağır metal kirliliği nedeniyle 5.079.900 TL (Beş milyon yetmiş dokuz bin dokuz yüz Türk Lirası) idari para cezası uygulanmıştır.

Ayrıca, konuyla ilgili olarak, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmuştur. Temizleme çalışmalarına yönelik olarak, Turanlar A.Ş. 'ye Valilik tarafından ÇED Gerekli Değildir Kararı verilmiş ve akabinde sahada çalışma başlatılmıştır. İşletmede radyoaktif atıklardan ayrıştırılmış yaklaşık 80 ton tehlikeli nitelikte atık Süreko firmasına gönderilmiş ve bunun yanı sıra 10.380 kg radyoaktif atık da TAEK (RAY Birimi) gözetiminde sahadan alınarak bertaraf için gönderilmiştir. İzmir 2. İdare Mahkemesi tarafından alınan 26.02.2015 tarih ve 2015/85 Esas Numaralı Karar ile ÇED Gerekli Değildir kararının iptaline hükmedilmiş ve üniteler mühürlenmiştir.

Bu bağlamda, 2872 sayılı Çevre Kanununun "İlkeler" başlıklı 3. maddesi (j) bendinde yer alan, 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanununa göre; sözü edilen hususlar "TAEK tarafından yürütülür." hükmü ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklerde de "radyoaktif atıklar" yönetmelik kapsamı dışında olması nedeniyle, bahse konu atıklar; Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı (TAEK) tarafından kontrol edilmeye başlanmış olup, sonrasındaki tüm iş ve işlemler de TAEK talimatları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, sahadaki radyoaktif kirlilik ve temizleme çalışmaları Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun sorumluluk alanında bulunmaktadır.

